

BIBLICKÉ IMPULZY

II. ročník, IV/2024, máj 2024

Milí priatelia!

Opäť sa vám hlásime z nášho centra KBD v Ružomberku a s májovými Biblickými impulzmi vám posielam srdečný pozdrav v Pánovi. Dostali sme sa k záveru veľkonočného obdobia a môžeme povedať, že prežívame najkrajšie tajomstvá liturgického roka. Záver veľkonočného obdobia je poznačený Ježišovou láskou, ktorú on odkazuje apoštolom a všetkým svojim nasledovníkom ako svoj testament. Aj preto alebo práve preto sme toho roku na 5. a 6. veľkonočnú nedeľu čítali 15. kapitolu Evanjelia sv. Jána, kde Ježiš hovorí najskôr pomocou obrazu o viniči a ratolestiach a potom priamo o láske. A to nie o hocijakej láske: Svojim apoštolom posúva lásku, ktorá je medzi Otcom a Synom. Toto vnútorné puto božských osôb „prelieva“ do našich duší: *Ako mňa miluje Otec, tak ja milujem vás. Ostaňte v mojej láske!* (Jn 15,9). Krajší testament nám Ježiš nemohol zanechať. V tomto duchu prežívame aj tajomstvo Ježišovho vystúpenia do neba a aj tajomstvo Zoslania Ducha Svätého a Najsvätejšej Trojice, ba aj Božieho Tela a Krvi.

Správy a zaujímavosti z biblického sveta

- Dňa 19. apríla t. r. sa v Bazilike agónie Pána Ježiša konali slávnostné bohoslužby. Svätej omši predsedal generálny minister františkánov Massimo Fusarelli, OFM spolu s kustosom Svätej zeme a mnohými kňazmi i veriacimi si pripomenuli 100. výročie od posviacky tejto baziliky, ktorá nesie aj názov Bazilika národov. Je to jedno z najsuggestívnejších svätých miest vo Svätej zemi, miesto, ktoré pripomína dojímavý moment Ježišovho pobytu na našej zemi. Toto sväté miesto navždy pripomína Ježišovu poslušnosť a bdelosť, jeho pokoru a zápas o vykúpenie ľudstva. Naznačuje to aj architektúra tohto chrámu, v ktorom je neustále prítmie naznačujúce Ježišov zápas s *mocou temna*, ako sa vyjadril Ježiš v Lk 22,53. Chrám navrhol taliansky architekt Antonio Barluzzi (1884 – 1960), ktorý vo Svätej zemi v rokoch 1912 – 1950 projektoval stavbu 24 nových alebo rekonštruovaných kostolov, nemocníc alebo škôl.
- Podobne ako v Getsemanskej záhrade, aj na vrchu Tábor bola oslava storočnice postavenia Baziliky premenenia Pána. Aj na tejto oslave sa zúčastnil generálny predstavený františkánov páter Massimo Fusarelli, OFM a v počas svojej návštevy tohto miesta otvoril výstavu *Lux tenebrae* (Svetlo v temnotách) venovanú stavbe tejto baziliky a pamiatke „architekta Svätej zeme“, františkánskeho terciára Antonia Barluzziho.
- Návšteva generálneho ministra Rádu menších bratov Massima Fusarelliho v Jeruzaleme bola pre františkánov príležitosťou k tomu, aby v jeho prítomnosti slávnostne otvorili nové divadlo pri Lýceu Svätej zeme v Jeruzaleme. V divadle, ktoré

má názov „Hlavné mesto zmŕtvychvstania“, budú rozvíjať svoje umelecké vlohy študenti tohto lýcea. Aj týmto sympatickým gestom sa františkáni spolu so študentmi a ich učiteľmi chcú usilovať o porozumenie a spoluprácu so všetkými ľuďmi dobrej vôle. Prvým predstavením, ktoré tamojší študenti predviedli, bolo predstavenie s výrečným názvom: „My sme nádejou...“ Cieľom františkánov je to, aby sa Jeruzalem stal mestom pokoja, zmŕtvychvstania a nádeje.

- V minulých vydaniach Biblických impulzov sme už spomínali na profesora Alessandra Coniglia, OFM z františkánskej Fakulty biblických vied v Jeruzaleme, ktorý predstavuje jednotlivé miesta Svätej zeme a ich biblické poslanstvo. Vo štvrtok 2. mája 2024 zverejnil svoj podrobný výklad biblicko-teologických dôvodov, pre ktoré bol na Vrchu premenenia prítomný prorok Eliáš. Bola to predovšetkým veľkolepá vízia, ktorú mal tento prorok na vrchu Horeb (iný názov pre vrch Sinaj), na ktorý Eliáš v istom úseku putoval 40 dní a 40 nocí. Aj Mojžiš mal na tomto vrchu presne tú istú skúsenosť, zdržal sa tam 40 dní, práve ten istý čas, v závere ktorého prijal od Boha Desatoro Božích prikázaní.

Rozhovory o práci s Písmom

Pre májové číslo Biblických impulzov sme pripravili pre vás, milí priatelia, rozhovor o formačnej práci a účinkoch používania Svätého písma v živote a kňazskej službe Mons. Františka Novajovského, pápežského preláta. Mons. F. Novajovský je našim čitateľom známy z tvrdých rokov totalitného režimu na Slovensku, predovšetkým z roku 1982, keď bol totalitnou mocou nevinne odsúdený a uväznený za náboženskú činnosť. Následne pracoval ako robotník až do pádu komunizmu v roku 1989. Svoju činnosť vykonával predovšetkým v duchu Sekulárneho inštitútu Fatima, pričom hlavným prvkom jeho formácie bolo čítanie a meditácia nad textami Svätého písma.

Mons. František Novajovský pochádza zo Spišskej Belej, za kňaza ho v tajnosti v roku 1986 vysvätil kardinál Ján Ch. Korec. Vyštudoval morálnu teológiu v Ríme, potom účinkoval ako špirituál v kňazskom seminári v Spišskej Kapitule a súčasne tam vyučoval morálnu teológiu. Od roku 1997 pracoval ako vicerektor a potom ako rektor Pápežského slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme a neskôr pracoval na Štátnom sekretariáte vo Vatikáne. Od roku 2023 žije v Spišskej Kapitule.

1. Pán prelát, v 70. a 80. rokoch 20. storočia ste sa podieľali na činnosti utajenej časti Katolíckej cirkvi. Uved'te, prosím, niekoľko informácií o tom, ako vznikli a pracovali vaše skupiny, v ktorých ste boli aktívny ako člen týchto spoločenstiev.

Náboženské skupiny – takzvané krúžky (zvyčajne v počte 5 – 10 členov) – začali systematicky vznikať po istom uvoľnení politickej situácie v rokoch 1968 – 1969, zo začiatku hlavne medzi študentmi, vysokoškolákmi vo veľkých mestách. Viacerí aktívni kňazi, rehoľníci i laici (mnohí z nich boli v šesťdesiatych rokoch prepustení z dlhoročného väzenia), zoskupili okolo seba mladých ľudí, ktorých pritiahli modernejšie spôsoby pastorácie po Druhom vatikánskom koncile, výlety, hudba, spevokoly..., z ktorých sa postupne začali rozvíjať stabilnejšie skupiny. Tie sa stretávali a pôsobili buď v rámci nejakého hnutia (rehole), alebo na jednotlivých fakultách na vysokých školách.

Účastníci, absolventi týchto krúžkov sa postupne vracali do svojich rodísk, resp. na miesta pôsobenia a sami začali okolo seba vytvárať nové krúžky, už na miestnej úrovni, tak ako sa to naučili popri odbornom štúdiu na svojej fakulte. Zoskupili okolo seba postupne súrodencov, príbuzných, kamarátov, miništrantov a takto sa krúžky rozmnožovali takpovediac geometrickým radom vo farnostiach po celom Slovensku. Tam kde našli podporu aktívnych kňazov, ktorí sa im venovali, to išlo pochopiteľne rýchlejšie.

Treba samozrejme zdôrazniť, že všetky tieto aktivity sa diali diskkrétne, v podmienkach otvoreného prenasledovania Cirkvi a jej aktivistov, s neustálym rizikom perzekúcie zo strany Štátnej bezpečnosti, a teda aj s nemalou dávkou odvahy aktivistov.

2. Aké miesto na vašich stretnutiach malo Sväté Písmo?

Základom stretávania v krúžkoch bolo čítanie (štúdium) Svätého písma, meditácia, modlitba, štúdium dokumentov Cirkvi a aktuality z diania v Cirkvi doma i v zahraničí.

Štruktúra stretnutí bola taká, že vždy sme začínali zvyčajne úvodnou modlitbou, po ktorej nasledovalo prečítanie úryvku zo Svätého písma. Po ňom bol priestor na osobné zamyslenie sa nad textom (meditácia) zhruba 10 – 15 minút a nato spoločné zdieľanie sa s ním. Potom sa preberala nejaká formačná téma (často to boli knihy od o. biskupa Korca) s debatou a rozhovorom. Na záver sme sa opäť spoločne pomodlili a jednotlivito sme sa snažili nenápadne odísť z miesta stretnutia. Stretnutie trvalo podľa okolností a možností zúčastnených jednu až dve hodiny.

3. Aké biblické pomôcky ste používali pri prezentovaní posolstva biblických textov pre vtedajšie okolnosti života?

Nakoľko prakticky neexistovala domáca náboženská literatúra, používali sme literatúru dovezenú (prepašovanú rôznymi kanálmi odvážnymi ľuďmi, ktorí riskovali osobnú slobodu) zo zahraničia. V krúžkoch sme najčastejšie používali pri štúdiu Písma knihy vydané v SÚSCM v Ríme *Za svetlom, Posolstvo, Dejiny spásy*, ale aj iné. Mali sme k dispozícii aj šikovné vreckové vydania Nového zákona spolu so žalmami, ktoré boli veľmi praktické. Dodnes si ich doma uchovávam – už poriadne ošúchané. Keďže nie všetky vydania Svätého písma boli katolícke (s poznámkami), pri stretaniach sme si texty porovnávali a ozrejmovali.

Nakoľko „dodávateľmi“ literatúry zo zahraničia boli často aj protestanti (za čo im patrí veľká vďaka), mali sme k dispozícii aj niektoré „ich“ knihy (hlavne s tematikou Starého zákona), pamätám si napríklad niekoľko dielov *Biblických príbehov*, ako i životopisy rôznych starozákonných osobností. Samozrejme, aj tie veľmi poslúžili pri poznávaní Písma.

4. Aké ovocie práce s textami Písma ste badali vo svojom duchovnom živote, prípadne pri vzájomných konzultáciách s inými kňazmi, s ktorými ste vtedy spolupracovali?

Cieľom stretaní v krúžkoch bolo okrem iného vychovávať ľudí k stálemu, dennému čítaniu Svätého písma. Myslím, že u mnohých sa táto obyčaj zachovala, a viedli i vedú k tomu svoje deti i vnúčence aj doteraz. Hoci som už v tom čase mal prečítaný celý Nový zákon (nakoľko počas základnej vojenskej služby som mával celonočné služby, kde bolo treba bdieť, a tak som čas využíval práve na čítanie Písma), aj ja som si zaviedol do môjho duchovného života zvyk denne čítať Sväté písmo. Aj teraz ho čítam buď systematicky – od knihy Genezis po Apokalypsu (s príslušnými poznámkami i s odkazmi na konkordanciu a s

biblickým slovníkom), alebo aj podľa nejakých udalostí. Veľmi ma obohacuje aj paralelné čítanie vo viacerých jazykoch, ktoré vrelo odporúčam, lebo odtiene rôznych prekladov (aj slovenských) toho istého textu umožňujú často lepšie pochopiť jeho zmysel.

5. *Kde vidíte miesto Písma v dnešnom duchovnom živote veriacich, najmä mládeže?*

V dnešnom svete existuje, najmä pre mladých ľudí, veľa ponúk zábavy, ktorú však považujem často za veľmi plytkú a tým pádom neuspokojujúcu. Možno práve to neustále „zabíjanie času“ a vyhľadávanie zábav potvrdzuje, že natrvalo neuspokojí. Mnohým chýba zmysel, náplň života.

Človek, najmä mladý, by sa mal naplniť niečím, pre čo má zmysel žiť a obetovať sa. Niečím, čo je trvalé, hutné, pevné, tým, čo dáva trvalý zmysel a orientáciu v živote. Myslím, že práve záujem o Sväté písmo s jeho niekoľko tisícročnou tradíciou, jeho pravidelné čítanie, meditácia a štúdium je tou náplňou, ktorá nielen vnútorne uspokojuje a obohacuje, ale dáva človeku zmysel aj nádej do budúcnosti, do života tu i vo večnosti.

Recenzie kníh s biblickou tematikou

V aprílovom čísle našich Biblických impulzov sme vás, milí priatelia, upozornili na veľmi kvalitnú publikáciu Spolku sv. Vojtecha v Trnave s názvom Dve obhajoby. Išlo o dve prednášky azda najznámejších teológov 20. storočia, H. Urs von Balthasara a J. Ratzingera, ktorí obsérne odpovedali na otázky: „Prečo som kresťan“ a „Prečo som v Cirkvi“.

Dnes vám chcem chceme dať do pozornosti ešte jednu, nie menej vzácnu publikáciu z toho istého vydavateľstva, SSV Trnava z roku 2023 a jej názov je „Oslobodiť slobodu“. Je to zbierka rozličných prednášok kardinála J. Ratzingera, resp. pápeža Benedikta XVI. na tému vzťahu medzi politikou a vierou v Boha. Takmer 230-stranová publikácia obsahuje jeho úvahy na tému pôvodu práva ako takého, v pôsobivom názve „Veľký piatok dejín“ hodnotí 20. storočie a miesto kresťanstva v ňom, uvažuje aj nad rozhovorom Ježiša s Pilátom, ako ho opisujú evanjelisti a podáva aj ďalšie zaujímavé a nadovšetko užitočné témy.

Veľký priestor v knihe má téma svedomia a pravdy, kniha prináša pápežov prejav v anglickom parlamente Westminster Hall roku 2010, ako aj nemeckom parlamente Bundestag roku 2011. Skvelým čitateľským a intelektuálnym zážitkom sú aj dve záverečné kapitoly, v ktorých vedie dialóg s filozofom J. Habermasom a diskutuje s ateistickým filozofom P. Floresom d'Arcaisom o stvorení a z toho vyplývajúcich etických dôsledkoch pre každého človeka. Témami týchto záverečných dvoch kapitol sú vzťahy medzi rozumom a vierou a otázky existencie Boha.

Uvedenú knihu, rovnako ako aj v úvode spomínané Dve obhajoby vrelo odporúčame všetkým, ktorí hľadajú aj teoretické odpovede na otázky zmyslu života.

Kontakty a konzultácie s členmi KBD

V sobotu 4. mája 2024 sa formou online-pripojenia uskutočnilo jarné zasadnutie Rady Katolíckeho biblického diela. Zhodnotili sme na ňom činnosť KBD v jednotlivých oblastiach. V prvých bodoch programu to boli štatistické otázky o výdavkoch a príjmoch biblického diela za uplynulý rok a o stave skladových zásob v oblasti predaja kníh a iných biblických materiálov. O týchto otázkach referoval pán riaditeľ KBD A. Ziolkovský a tajomník KBD J. Púček. Členovia Rady KBD správy schválili a pozitívne hodnotili najmä aktivity pána

tajomníka biblického diela, ktorý sa okrem predaja kníh výrazne zaangažoval v propagácii KBD desiatkami krátkych propagačných videí a celkovou starostlivosťou o web-stránku KBD a aktívnou účasťou na biblických kurzoch.

Vydavateľským prínosom KBD je aj nová publikácia s názvom Komentáre k liturgickým čítaniam na nedele a sviatky „B“. Ide o kolektívne dielo slovenských biblistov, ktoré je odporúčané najmä našim lektorom, ale aj všetkým, ktorí sa zaujímajú o podrobnejšie analýzy textov Svätého písma používaných na nedele a sviatky práve prebiehajúceho liturgického roka „B“. Knihu si možno objednať priamo v centre KBD alebo ju hľadať v našich kresťanských kníhkupectvách.

Účastníci tohto zasadnutia odporúčali pokračovať vo vydávaní našich Biblických impulzov na jednotlivé mesiace a na tomto zasadnutí bola po prvý raz vyslovená myšlienka, že popri lektorských kurzoch by mohli ochotní biblisti organizovať aj jednodňové prípravné kurzy pre pútnikov, ktorí sa chystajú navštíviť Svätú zem. Išlo by o základný prehľad biblickej geografie a biblických dejín. Veríme, že aj tento zámer sa podarí uskutočniť.

Pripravil: **Mons. Anton Tyrol**